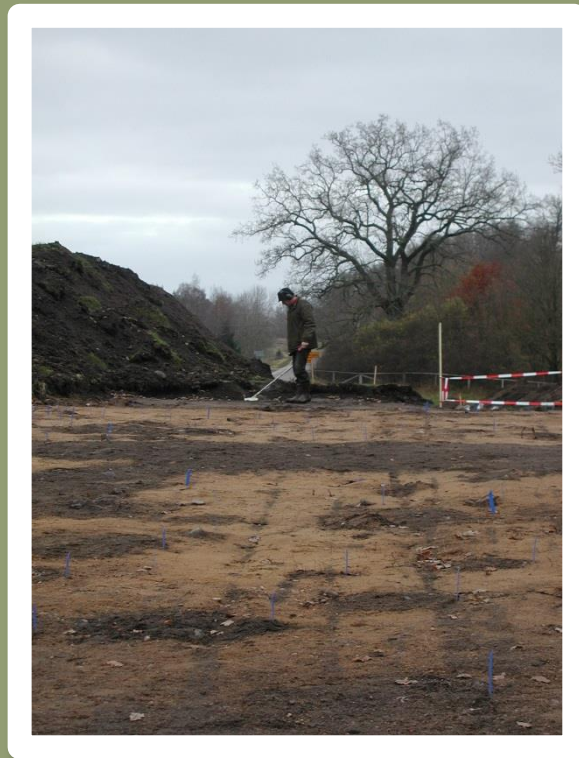
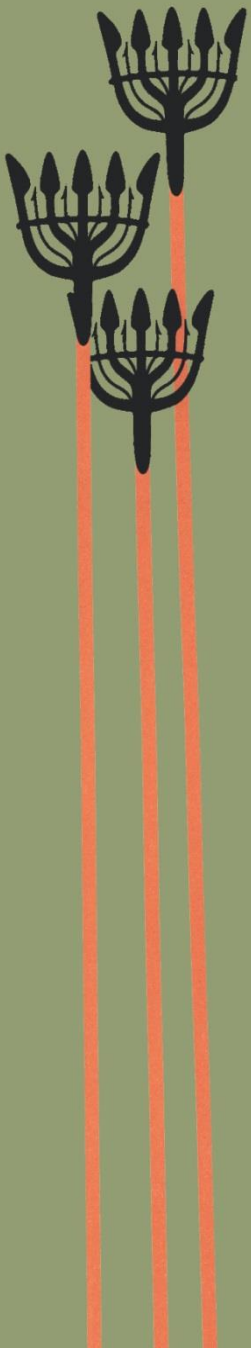

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2021:3

Arkeologisk prospektering i Blekinge

Kunskapssammanställning 2020

Mikael Henriksson

Rapport 2021:3

Arkeologisk prospektering i Blekinge

Kunskapssammanställning 2020

Mikael Henriksson

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

© 2021 Blekinge museum

Omslagsfoto: Öster om Tvingvägen i Västra Vång 2004. Fotograf: Mikael Henriksson

© Lantmäteriverket, Gävle. Dnr i2018/00107, LMV.

Arkeologisk prospektering i Blekinge – Kunskapssammanställning 2020

Innehåll

Bakgrund	5
Sammanställningens syfte	5
Tillvägagångssätt	6
Resultat	6
Diskussion	7
Referenser	9
Figurförteckning	9
Bilagor	9

Bakgrund

Länsstyrelsen gav senhösten 2012 Blekinge museum i uppdrag att sammanställa information kring icke-förstörande prospekteringsmetoder som fram till dess använts inom länets arkeologiska verksamheter. Av ett flertal praktiska skäl försenades arbetet avsevärt, varför det även fått en delvis annan inriktning och omfattning än det från början var tänkt. Föreliggande rapport utgör en redovisning av sammanställningen, vilken utförts inom ramen för Blekinge museums ordinarie verksamhet med visst bidrag från det statliga anslag som tidigare gick under benämningen 28:26.

Fig. 1 – Användande av markradar i Västra Vång 2012.

Sammanställningens syfte

Enligt Länsstyrelsens direktiv 2012 var det övergripande syftet med en sammanställning att skapa underlag för en fortsatt diskussion om användandet av arkeologiska prospekteringsmetoder inom Blekinge län. Sammanställningens målsättning var här i tudelad. Dels skulle den generera en kronologisk översikt över utförda insatser, men den skulle även diskutera förutsättningarna för insatserna samt vad de lett till för resultat. Det senare målet skulle resultera i en diskussion som sedan skulle kunna lyftas vidare och ligga till grund för en regional strategi kring icke-förstörande prospekteringsmetoder men också konkreta prospekteringsprojekt kring arkeologi. Enligt överenskommelse med länsstyrelsen 2020 beslutades att en slutlig sammanställning skulle inbegripa samtliga prospekteringsmetoder som använts på land. Huvudsaklig fokus skulle ligga på användandet av metalldetektor inom ramen för arkeologiska uppdragsprojekt såväl som arkeologiska forskningsinsatser.

Tillvägagångssätt

Arbetet med den arkeologiska kunskapssammanställningen utgick huvudsakligen från en genomgång av arkiverade rapporter samt i mindre utsträckning muntligen förmedlade minnesbilder. I fokus är av Länsstyrelsen i Blekinge sanktionerade arbetsmoment där prospekteringen haft ett särskilt syfte, vilket gör den betydelsefull för en metodutvecklande diskussion. Sammanställningen är i allt väsentligt att betrakta som komplett, men ytterligare en handfull metalledetekteringar har skett inom ramen för enklare arkeologiska uppdrag. Dessa är enligt undertecknads mening dock försumbara i detta sammanhang, då de inte kan betraktas som metodiskt planerade eller direkt systematiskt utförda. De dessutom negativa resultaten går därför inte heller på rimliga grunder att utvärdera. Den kronologiska genomgången redovisas i tabellform (bilaga 1a och 1b), och i tabellen hänvisas till rapport eller publikation för respektive projekt.

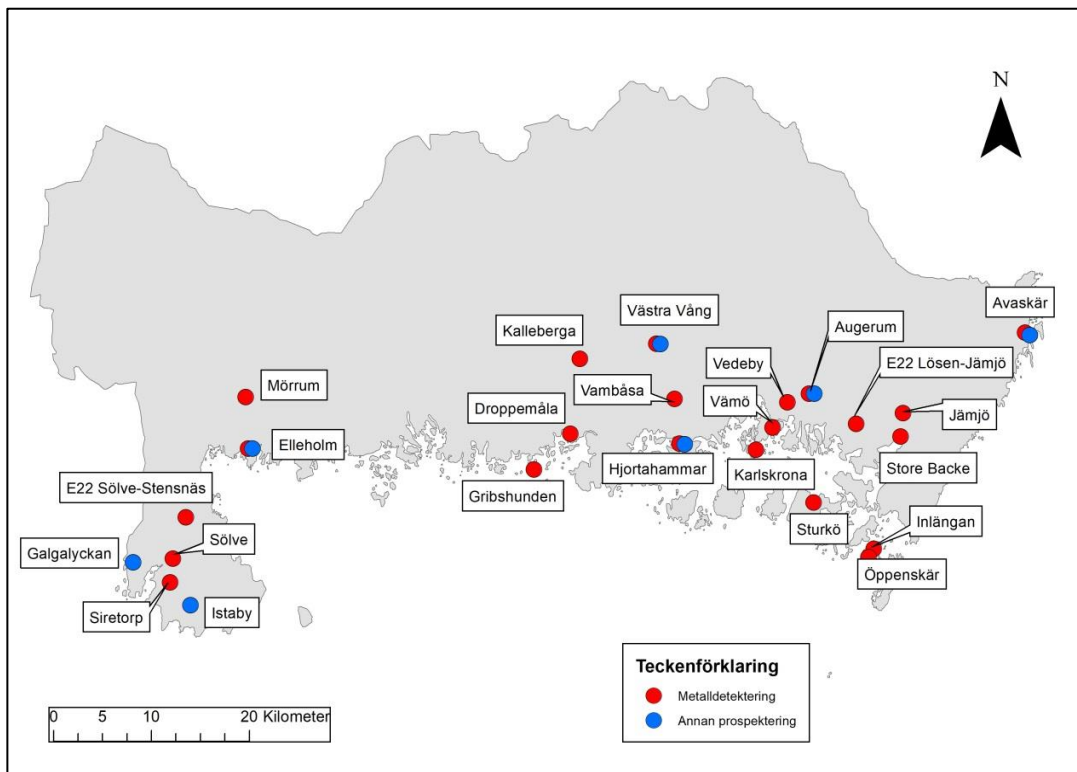

Fig. 2 – Spridningskarta över undersökta platser

Resultat

Sammanställningen över prospekteringar inbegriper 24 olika platser i länet (fig.2). Av 44 listade arbetsinsatser (bilaga 1a och 1b) utgörs 35 av metalledetekteringar. Samtliga av dessa är utförda på land, med ett undantag (Gribshunden 2020). En av posterna avser endast en systematisk genomgång av detektorfynd (Vämö 2018), vilken senare dock kom att kompletteras med en avsökning på samma plats under Blekinge museums ledning. Övriga listade prospekteringar är nio till antalet och dessa utgjordes av undersök-

ningar med magnetometer och georadar. Av samtliga insatser utfördes 14 detekteringar och en georadarkartering till följd av en exploateringsarkeologisk situation. Merparten av alla insatser står att finna i den östra länshalvan.

Diskussion

Denna rapport erbjuder, som nämnts tidigare ingen komplett bild av olika utförda prospekteringar för arkeologi i Blekinge. Prospektering av lämningar under vatten har exempelvis helt utelämnats och detsamma gäller fjärranalys genom användande av drönare. Sådana uppgifter kan med fördel redovisas i ett annat sammanhang. Ytterligare sammanställning av relevans för helhetsbilden skulle då även kunna inbegripa tillstånd givna åt privatpersoner eller firmor men också observationer som tyder på illegal användning av metalldetektorer. En möjlig väg att gå skulle kunna vara att Länsstyrelsen i Blekinge ajourhåller ett sådant register, då man som myndighet redan har en total överblick över tillståndsprövning kring metalldetektering men även utredningar av eventuella brott mot KML.

En fördjupad analys av olika arbetsinsatser inom Blekinge kan helt uppenbart leda till värdefulla slutsatser för en framtida metodik kring prospekteringsmetoder. En sådan fördjupning tillåts av tidsskäl inte heller inom ramen för denna avrapportering. Däremot kan vissa insatser och resultat lyftas fram som pekar på i vilken typ av diskussion de kan betraktas som särskilt värdefulla för i framtiden.

Fig. 3 – Avsökning av äldre fyndplats på en villatomt vid Hålan på Sturkö 2017.

En stor andel av de i bilaga 1a-b redovisade insatserna sammanhänger med forskningsprojekt. Projektet kring Västra Vång (se ex. Henriksson & Nilsson 2013, 2014 och 2016), som faktiskt emanerat ur en exploateringsituation, speglar här en utveckling där ett forskningsprojekt vuxit fram efter att ett avslutat arkeologiskt uppdrag lämnat olösta frågor efter sig. Frågeställningar och arbetsinsatser kring järnålder har sedan, inte minst genom resultat från Vång, kommit att utvecklas i just den östra delen av länet, där de kombinerats med en åtaranknytning till den järnåldersforskning som bedrevs under 1900-talets andra hälft (se ex Atterman 1967). Detta är den huvudsakliga förklaringen till en hittillsvarande geografisk snedfördelning avseende metalldetektering inom länet.

Antalet undersökta järnåldersboplatser i Blekinge är få, och kunskapen som framkommit genom detektering i Västra Vång saknar motstycke i länet när det kommer till fyndintensitet och komplexitet. En bättre förståelse av de blekingska boplatserna uppnås definitivt genom användande av metalldetektor. I nuläget kan resultaten från Vång bäst kombineras med kompletterande kunskap från projekten för Jämjöboplatsen, E22 Sölve-Stensnäs samt inom Bygdegårdsboplatsen vid Siretorp.

Fig. 4 – Del av bältesplatta från bronsåldern, funnen av volontär vid undersökning i Sölve 2018.

Fortsatt forskning kring mer speciella fyndförhållanden kan dessutom dra nytta av redan utförda efterundersökningar av kända eller omtalade fynd- och skattplatser. I detta fall hänvisas till utförda insatser vid Norregården i Mörrum, Hålan på Sturkö, Västra Vång, Öppenskär, Hammarby/Store Backe, Inlängan samt Kalleberga. Diskussion kring fak-

tiska eller endast misstänkta plundringsaktiviteter kan i nuläget utgå ifrån exempel inom eller i anslutning till gravfälten Store Backe och Hjortahammar.

Material från såväl medeltida som tidigmodern stadskontext kan studeras genom detekteringsexemplen Gulin respektive Elleholm, och ett eftermedeltida skede som ger inblickar i vitt skilda aktiviteter och verksamheter syns i det omfattande detektormaterialet från Vämö. Projektet kring Gribshunden 2020 visar slutligen potentialen med en innovativ användning av metalldetektor i anslutning till en känslig vrakkontext.

Vid tio tillfällen har privatdetekterare deltagit i avsökningsarbete. Detta har uteslutande skett inom ramen för forskningsprojekt och alltid under projektledande arkeologers överinseende. Strategi och tillvägagångssätt har i dessa fall dessutom kvalitetssäkrats genom arkeolog med specialkompetens rörande metalldetektering. De projekt där volontärdetekterare bidragit särskilt är Västra Vång, Elleholm och Vämö, och genom dessa exempel kan ett både kvalitativt och kvantitativt utfall studeras och sättas i relation till de eventuella friktioner som kan uppstå i mötet mellan profession och hobbyletare.

Referenser

Atterman, I. 1967. Kring Hallarumsviken. Utflykter i östblekingsk vikingabygd. *Blekingeboken* 1967. Karlskrona.

Henriksson, Mikael & Nilsson, Björn (2013). Åter till Västra Vång. Korta reflektioner kring nya järnåldersfynd i Västra Vång, mellersta Blekinge, och deras potentiella framtid. *Ale. Historisk tidskrift för Skåne, Halland och Blekinge*. Nr 4 2013. Lund.

Henriksson, Mikael & Nilsson, Björn (red.) (2014). *Tre år i Vång*. Karlskrona: Blekinge museum

Henriksson, Mikael & Nilsson, Björn (red.) (2016). *Vikten av Vång*. Karlskrona: Blekinge museum

Figurförteckning

Fig. 1 – Användande av markradar i Västra Vång 2012.

Fig.2 – Kartbild som redovisar insatser som utförts i Blekinge 1999-2020

Fig.3 – Avsökning av äldre fyndplats på en villatomt vid Hålan, Sturkö 2017.

Fig.4 – Del av bältesplatta från bronsåldern funnen av volontär vid Sölve 2018.

Bilagor

Bilaga 1a – Tabell metalldetektering

Bilaga 1b – Tabell georadar och magnetometer

Bilaga 1a - Metalldetektering

Projekt	Årtal	Utförare	Dokumentation
Norragården 18:3 Mörrum	1999	Numismatiska forskningsgruppen SU/Blekinge museum	Blekingemuseum rapport 2014:24
Västra Vång	2004	Blekinge museum/Gösta Johansson, Inlängan	Blekingemuseum rapport 2006:8
Jämjö	2007	Blekinge museum/Lennart Holgersson, Jämjö	Blekingemuseum rapport 2007:24 UV Rapport 2010:5
Jämjö	2009	RAÄ UV Syd/Blekinge museum	UV Rapport 2010:5 2014:88
Vedeby	2009	Blekinge museum/Mats Blohmé	Blekingemuseum rapport 2010:7
E22 Sölve-Stensnäs	2011	Blekinge museum med samarbetspartners	Blekingemuseum rapport 2014:9
Ekebacksgärdet	2012	Blekinge museum/Martin Rundqvist	Blekingemuseum rapport 2012:31
Västra Vång	2013	Blekinge museum/Kennet Stark, RAÄ UV-Syd	Blekingemuseum rapport 2016:5
Öppenskar	2014	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2015:4
Öppenskar	2015	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2016:8
Västra Vång	2016	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2017:1
Kalleberga	2016	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2016:13
Elleholm	2016	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2017:11
RAÄ Sturkö 97	2017	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2017:18
Hjortahammar	2017	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2017:23
Lösen_Jämjö AU steg 2	2017	Museiarkeologi i Sydost/ Jonas Paulsson, Kula AB	Kalmar läns museum arkeologisk rapport 2017:05
Bydegårdsboplatsen/ Siretorps samhälle		Blekinge museum/Thomas Hasselberg m.fl	Blekingemuseum rapport 2018:9
Sölve industriområde	2018	Blekinge museum/Thomas Hasselberg m.fl	Blekingemuseum rapport 2019:1
Elleholm	2018	Blekinge museum/Thomas Hasselberg m.fl	Blekingemuseum rapport 2019:5
Västra Vång	2018	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2019:6
Kunskapssammanställning Vämösamlingen	2018	Blekinge museum/Thomas Hasselberg	Blekingemuseum rapport 2018:16
Inlängan	2018	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Ej avrapporterad
Kalleberga	2019	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2019:7
Hammarby/Store Backe	2019	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2019:22
Vambåsa	2019	Blekinge museum/Thomas Hasselberg	In print
Lösen-Jämjö FU	2019	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2019:29
Västra Vång	2019	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2020:5
Elleholm	2019	Blekinge museum/Thomas Hasselberg m.fl	Blekingemuseum rapport 2020:9
Vämö komplettering	2019	Blekinge museum/Thomas Hasselberg	In print
Store Backe	2020	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2020:14
Droppemåla AU	2020	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	Blekingemuseum rapport 2020:16
Västra Vång-Östra Vång	2020	Blekinge museum/Jonas Paulsson, Kula AB	In print
Kv Gulin, Karlskrona	2020	Blekinge museum/Arkeologerna vid SHM	In print
Gribshunden	2020	Blekinge museum/Lunds Universitet	In print
Masten	2020	Blekinge museum/Niclas Olsson	In print

Bilaga 1b – Georadar och magnetometer

Projekt	Årtal	Utförare	Dokumentation
Avaskär	2007	RAÄ UV Teknik	RAÄ UV Teknik rapport 2008
Istaby	2008	RAÄ UV Teknik	RAÄ UV Teknik rapport 2009
Västra Vång	2011	Blekinge museum/Glen Enwall	Blekingemuseum rapport 2011:23
Galgalyckan	2012	Blekinge museum/Lasse Winroth, Modern arkeologi AB	Blekingemuseum rapport 2012:34
Ekebacksgärdet	2012	Blekinge museum/Glen Enwall	Blekingemuseum rapport 2012:31
Västra Vång	2012	Blekinge museum/Lasse Winroth, Modern arkeologi AB	Blekingemuseum rapport 2015:13
Elleholm/Sjöborg	2017	Blekinge museum/Lasse Winroth, Modern arkeologi AB	Modern arkeologi Teknisk rapport 8.
Hjortahammar	2018	Blekinge museum/LTH	Ej avrapporterad
Västra Vång	2018	Blekinge museum/LTH	Ej avrapporterad

Rapportserie 2021

Blekinge museum

2021:1 **RAÄ Hjortsberga 32 och 189. Arkeologisk förundersökning i samband med ledningsdragning 2020.** Hjortsberga socken, Ronneby kommun.

2021:2 **RAÄ Sölvesborg 74. Arkeologiska undersökningar av järn- och bronsålderslämningar i Ljungaviken.** Sölvesborgs socken, Sölvesborgs kommun.

2021:3 **Arkeologisk prospektering i Blekinge.** Kunskapssammanställning 2020.

